DE
UNCTIONE HEPATIS
SANA ET LAESA.

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA,
QUAM
SENSU GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS
PRO
UMMIS IN MEDICINA HONORIBUS
RITE IMPETRANDIS
IN
VERSITATE LITTERARIA BEROLINENSI
PUBLICE DEFENDET
AUCTOR

AROLUS IGNATIUS LORINSER
BOHEMUS.

DIE XXVII AUGUSTI MDCCCXVII.

BEROLINI.
EX OFFICINA LUDOVICI QUIEN.

PRÆFATIO.

·itatem sequi et colere — nil extimescere.

Senec.

cet cognitio metamorphoseos continuae
. vivus restauratur organismus, scien-
naturali sit summi momenti; nihilo-
ıus ad nostra usque tempora illa im-
fecte et parum cognita fuit. Opinio-
vulgari haud persuasus rei diutius va-
i, variisque apud varios comparatis,
ime tamen e tanto hypothesum nu-
·o in quo acquiescerem, inveni. Ita
ratione, qua nutritio procedit, idea
ularis mihi oborta est, quam modeste
propono; non vana cupidine, theori-

am fundandi novam aut renovatam, sincero amore in artem nostram salubo mam ductus, speroque fore, ut ma ae dignitas a clarioribus viris in dies gis perpendatur, et errores, quos fo commisi, cum indulgentia emendentu

Lorinser.

Caput I.

Functio hepatis normalis.

§. I.

organismo universali distinguimus indivi-
m sive specialem, ita, ut alter alterum con-
at, hic per illum existat, ideo nullus sepa-
n considerari possit. Individua ab Univer-
a dependent, uti singula membra a reli-
corpore; agit enim per latam rerum natu-
unà eademque vis genitrix ac nutrix, qua
is vita procreatur. Vita autem sine morte
existit, et ex morte ipsa vita prodit. Ut
ersum in integritate permaneat, Individu-
erpetuo mori atque deleri oportet. Pro-
is dynamicus, in organismo speciali vigens,
ntari nequit, nisi in nexu suo cum natura
rsa. Res externae continuo in organis-
agunt, ejus reactionem excitant, et quae
lius existentiam necessaria sunt, suppedi-
Quae vero charactere organico privata
materies residua e corpore eliminetur, et
ae non organicae reddatur necesse est.

§. II.

rimum productionis organicæ momen-
n assimilatione consistit; i. e. mutatione

chyli, e nutrimentis extracti in lympham sticam, quae sub forma sanguinis apparen talitate donata, primus vitae fons est app da. Duo in assimilatione consideramus s quorum primum in systemate lymphati glandulis, alterum in vasis sanguiferis vitur. Plurimi Physiologi solummodo a lymphatica et mesenterii glandulas resp in hisce primam assimilationis officinam rentes. Sed ut cognitionem nobis co mus accuratiorem, latior de glandulis c tus extendatur oportet. Hepar etiam, vis abdominalium princeps, non solum secr sed certe et assimilationi inserviens, gla rum numero adjungendum est. Veter censebant, systema portarum et hepar tritionem quam plurimum conferre; [1]) quam vero *Rudbeck* et *Bartholinus* ann communicationem inter vasa resorben ductum thoracicum detexerant, omne physiologi, capti hac re maximi mome tustan opinionem respuentes, ad novam riam cito confugerunt, assimilationis fi nem ad maximam partem absorbenti sys tribuentes. Labore et studio clarissi virorum, *Fr. Meckel*, [1]) *Alex.*

---

[1]) Actio hepatis secundum Galenum et Asellium es ficatio.

[2]) *Meckel*, J. Fr. Diss. de vas. lymph. Berol. 757 ejusdem. Nova experimenta et observationes d venarum ac vasorum absorbentium. Berol. 7

[1]) doctrina de vasis sugentibus in dies magis
gisque exculta, deinde a cls. *Hewson* [2]) et
uikshank [3]) amplificata est, et nunc *Mas-*
ni summum in re cognoscenda fastigium
gisse videtur. Res autem plurimae, re-
s inventae, non raro nimia attentione
nae habentur, praesertim si spes acces-
t, multa, quae adhuc obscura latent, per
um inventum dilucidandi. Systematis lym-
tici cognitio eo majorem apud medicos di-
atem consecuta est, quo uberiores non tan-
Physiologiae sed et practicae arti promi-
fructus. Quare non mirandum, vasa absor-
tia omnes in se direxisse animos, et theo-
veterum prorsus fuisse neglectas. Si au-
hoc systema pro unica sede primi assimi-
onis stadii habetur, certe majorem illi po-
atem concedimus, quam revera meretur, et
ar aenigma evadit, nisi in secernanda bile
ejus functio ponatur. Systema lymphati-
non praecipuam esse sedem assimilatio-
nuper varii intellexerunt, et nonnulli cla-
mi viri, inter quos defunctum J. C. *Reil*, [4])

The Works of *Alex. Monro* M. D. published by his son
lex Monro Edinburgh, 1781. *Alex. Monro*, De venis lym-
phaticis valvulosis. Berol. 772.

Hewson Exper. Inq. part the second. cont. a description
of the lymphatic system etc. 1773.

Cruikshank und *Mascagni's* Geschichte und Beschreibung
der Sangadern, übersetzt von Ludwig. Leipzig. 1789.

J. C. Reil. Entwurf einer allgemeinen Pathologie. Halle.
816. B. II. S. 239: „Die Absonderung der Galle ist in
Beziehung auf die Leber selbst *zufällig*, das Residuum

Malfatti [1]) et P. C. *Hartmann* [2]) nomina sufficiet, hepati iterum ampliorem in nutrit ne significationem imposuerunt. Et profec hepar esse princeps et maximum assimilat nis organon, argumentis haud spernendis co firmari potest. Non tantum phaenomenis, q organismi in statu sano offerunt, sed et affectionibus morbosis illustratur hujus vi ris functio. Ideo Anatome comparata im mis, nec non pathologica rem ante om dilucidabunt.

§. III.

Quanti momenti in corporum oeconon hepar sit, jam ex eo elucet, quod per tot fere regnum animale inveniatur hoc visc non solum in animantibus, ad altiorem or nisationis gradum evolutis, sed etiam in c staceis, molluscis, insectis. Si ab organis summe perfecto ad inferiores sic dictas a malium classes descendimus, sensim sens que simpliciorem observamus fabricam; gana nobilissima, v. c. sensuum externor minora reperiuntur, et tandem plane dis rent. Hepar nihilominus in tanta viventi copia constans et necessarium remanet visc

ihres Processes, und blos wichtig für die Function Darmkanals. Der eigene Process derselben liegt zwis ihren *Lymph- und Venensystem*."

[1]) *Malfatti.* Entwurf einer Pathogenie aus der Evolu und Revolution des Lebens. Wien. 1809. S. 22.

[2]) *Ph. Car. Hartmann.* Theoria morbi, seu pathologia neralis Vindobonae 1814. pag. 102.

ipsorum vermium plures, organis visus, au-
us etc. orbati, analogon hepatis nobis
endunt.

§. IV.

In foetu organa ea, quae ad vitam ante
nnia necessaria sunt, prius formari debent,
am alia minus nobilia. Hepar inter prima, quae
parent, organa est referendum. Ovum in-
bari coeptum post duodecimam horam
endit primum pulli futuri vestigium; hora
adragesima octava apparet cor ut punctum
iens, hora nonagesima hepar evolvitur. Po-
a demum ceterae corporis partes fieri vide-
is. Antequam tubus intestinalis, musculi,
a et integumenta in lucem veniant, hepar
sit oportet, a quo deinde reliqua non so-
n provocantur, sed ad ultimum vitae mo-
ntum et nutriuntur.

§. V.

Vita hominis nascendi planeeta est veg-
a; versatur prae ceteris in nutritione et vege-
ione. Quoniam vero hepar est organon, e
o nutritio imprimis emergit, patet exinde,
in foetu tantopere praevaleat, et ratione
iquorum viscerum ad tantam crescat ma-
tudinem. Functiones embryonis tam vita-
quam naturales in hepate concurrunt, he-
enim organon nutritionis principale simul-
e cor venosum repraesentat in foetu. Nu-
ionem embryonis perfectius fere intelligi-

mus, quam hominis adulti. Haud necesse vi tur, hypothesin de liquore amnio refut qui foetum sub graviditate nutriat. Experi tia docuit, monstra fuisse nata sine capite ore, ideoque sine deglutiendi facultate, c roquin bene nutrita; alia visa sunt, quae latum osseum et molle defecit, ut neque tulam haurire possent. Nonnulli auctorum vam liquoris amnii copiam se in cavo ve culi invenisse referunt, sed quaeritur, an mor, quem videbant, revera fuerit am et si fuerit, an potius casu fortuito deglu sit? Sunt alii, quibus opinio est, humo hunc per totam embryonis cutem ad inte ra pervenire; sed poris sugentibus in ext corporis superficie nimium tribuimus, si eo perfectam nutritionem sufficere faciamus. qualitas liquoris amnii minime nutriens quod jam chemicis experimentis longe firmatum. [1])

§. VI.

Organon, a quo in utero materno n mentum accipit foetus, *vena* est *umbilic* Haec originem ducit e placenta, ubi rami numeris, vix conspicuis, dein in unum m rem confluentibus sanguinem sugit, succ triente impraegnatum, eundem non ad gla las meseraicas, sed ad hepar vehit. Erg hoc, non in illis elaboratur succus nut

[1]) *Boniva* et *Vauquelin*. *Ann*ales de Chimie tom X p. 269. *Crells* chemische Aanalen, 1801. B. 1. St. 5

a, ut aptus ad nutritionem per venam cavam
nguini immisceri possit. Igitur cum in homi-
e nascendo materia nutriens glandulas et va-
mesenterii non aggrediatur, sed in hepate
utationem experiri debeat, cur in adultis huic
sceri non majorem concedamus dignitatem,
im tamen pro ratione uti cetera organa ad
bertatem usque magis evolvatur, et crescen-
satis demonstret, id non solum embryo-
s causa fieri. Cur ad vasa lymphatica tam
mplicia et vix magna vi vitali gaudentia con-
giamus, et visceri proximo ac evidentissimo
l nisi bilis secretionem relinquamus?

§. VII.

Anatome comparativa fere in mammali-
is solis detexit vasa absorbentia evidenter
rmata, avium classis duplicem quidem ex-
bet ductum thoracicum, vasis vero tantum-
odo gaudet paucis et exiguis, glandulis me-
raicis prorsus caret. Chelonia nonnulla, in
ari degentia, et piscium aliquos vasis lacteis
ui tradunt auctores, glandulas autem, quae
intestinis chylum recipiant, in his animali-
is nemo vidit. Cum igitur tam multis ap-
aratus mesenterii glandulosus desit, cum va-
tam pauca et parva dispersa sint, quo mo-
nutriuntur ista animalia? Nonne chylum
er alias vias propagari necesse erit? — Ve-
tas hujus asserti experimentis directis com-
robatur, a cl. D. *Monro*, [1]) institutis. Hic

[1]) Monro, l. c.

nempe, de vasorum resorbentium functi
vera non minus in dubiis haerens, quibusc
animalibus ductum thoracicum subligavit,
que radice Rubiae tinctorum aliquamdiu a
Sectio anatomica, licet ductus chyliferus e
ligatus, ossa et serum rubedine tincta
stendit; unde recte concludimus, dari ad
alias vias praeter vasa lymphatica, quae
lum ad sanguinem ducant. Ergo vasa re
bentia ad perficiendum mirabile nutriti
opus non sufficiunt; *adesse debet viscus, q*
in omnibus animalibus constanter occur
in cavo abdominis sedens, tubo intesti
conjunctum et simul cum systemate vaso
sanguiferorum evidenier communicans.
hic, ut ita dicam, focus assimilationis, ni g
viter fallor, *hepar* est.

§. VIII.

Hoc cum digestionis organis, scilicet c
intestinis tenuibus, et quod diligenter perp
dere oportet, *cum hisce solis* per syste
magnum venae portarum communicat. Ra
venae portae, lumine sensim decrescentes,
boris instar in parenchymate hepatis dispe
humorem suum effundunt, idcirco, ut mu
tionem quandam experiatur, quo facto ab
ordiis sinuum venae cavae recipitur atque
cor pervenit. Mutatio autem, quam in hep
subit sanguis venosus, certe in functione c
sistit majori, quam in bilis secretione. T
ta euim est copia sanguinis adducti, et b

cretio pro relatione tam exigua, ut sanguinis antitas cum producto secretionis vix in rane legitima sit. Systema venae portarum, us destinatio ex antiquissimis temporibus bia remansit, sola est via, per quam ex alintario canali chylus ad hepar vehi potest, vasis lymphaticis, ut supra expositum est, ierogativum hoc negamus. Fluida ex intinorum tubo ad mesentericas portarumque ias perduci posse, jam ingenuosus *Boerhaa-* credidit et experimentis demonstravit. [1])

Quaeritur, qua ratione hoc fiat, utrum venas bibulas an per vasorum obsorbenn ramulos, hisce venis inhaerentes? *Bro-* vasis vasorum lymphaticis magis favet, sed d impedit, quo minus ramis venarum bibu-

---

Hm. Boerhaave. Institutiones medicae. Lugduni Batavorum. MDCCXLVI pag. 84. Sequentia verba maxime memorabilia edidit illustris vir: „An non tenuis biliosa et *lymphatica magis pars illius Chyli* recipitur fistulis absorbentibus, biantibus in intestinorum crusta et se exonerantibus in venas meseraicas, unde in vena portarum dilutio, bilique secernenda nova materies? Certe harum numerus, amplitudo, fabrica singularis circa intestina, communis natura omnibus venis, humor hinc fluens venosus in portarum venam ut in arteriam, sanguinis hujus indoles, ingens copia humorum in intestina confluentium, qui nec lacteis omnes recipi, nec alvo expelli observantur, Anatome comparativa, in Oviparis lactea non reperiens, interimque aditum in meseraicas ex cavo intestinorum experta, venarum mesentericarum in homine aperti in tunica villosa fines; valvularum in his venis humanis absentia; repletio Ruyschiana per venam mesentericam in cava intestinorum facta, cum effusione materiae, respondent ad hoc assertum."

lis resorbtionis officium adseribamus, cum illis, etiamsi per vasa lymphatica sit adduc chylus mox recipiatur, et vasa lactea tand in venas abeant necesse sit?

§. IX.

Et non unicum praebet organismus e modi absorbtionis per venas exemplum; a logon venae portarum in foetu exhibet v umbilicalis, eodem modo e placenta san nem sugens atque ad hepar perducens, e bent venae pulmonales, quae immediate bus suis cruorem imbibunt. Quae in fo venae umbilicalis ope absolvitur, functio, homine nato, abscisso funiculo umbilicali per venam portarum. Nutrimentum, quod graviditate embryo directe e placenta acce post partum, ori ingestum ad intestina p vectum novam sibi viam eligere debet, q niam proles nunc propriam et a matre se ratam degit vitam.

§. X.

Defectus valvularum in vena portarum umbilicali etiam hic respicere videtur, fo ut chylus in hisce vasis tardiori motu prog diatur, etcumsanguine intimius misceri po

§. XI.

Et major hydrogenii copia, quam in s guine illarum venarum reperiunt Chemici, p

s in chylò admixto causam habere mihi etur [1])

§. XII.

Consideratio attenta structurae glandulo-, quam in hepate observamus, nec non :orum, hoc viscus adeuntium, comprobat nionem, illud non solum ad bilis secretion exigi. Rami venae portae, teste *Bartho-*ɔ, [2]) „rubicundiores sunt, et colore nubi-obscuroque magis quam rami venae cavae; ›ent tunicam duplicem, inde crassiores for-esque evadunt, et ad arteriae naturam ac-unt. Rami venae cavae simplici tunica in-ntur, sunt candidiora, tenuiora, magis pel-da. Rami vasorum felleorum ex pallido :oque flavescunt, crassiore tunica, canali en angustiore.“ — Inter varia corporis or-ı eorumque functiones certa relatio ratio-magnitudinis et intensitatis locum habet, ut semper quaevis functio, apparatui, quo icitur, respondeat. Bilis vero secretio non copiosa et tanti momenti est, ut hac or-ɔrum complicatione et abundatia opus sit. ɔm ad finem esset magna hepatis moles, comperti simus, ab aliis organis multo oribus majorem fluidi quantitatem secerni? es. e. g. hepate multo minores, lotii co-

---

Mit Wasserstoff verbunden kommt der thierische Stoff in em Blute der Pfortader, den fetten Lebern einiger Thie-ɔ, im Fette, dem Milchzucker, und dem Gallenharz vor. *eil.* Pathol. B I. S. 215.

Anatomia Bartholiniana, vid. sect. de hepate.

piam edunt, illam bilis longissime superante
et cum liquoris copiam, in glandulis saliv
bus, mammis et nonnunquam in glandulis
chrymalibus secretam, cum bilis quanti
comparamus, stupemus magnitudinem org
tam parvam humoris copiam secernentis. (
tantus in systemate hepatico apparatus, quo
ta hepatis moles, et vasorum complicatio? C
his omnibus ad succi excrementitii secretio
non opus esset, imo nobilitas systematis he
ci, ejusdem fabrica et consensus quam max
cum prestantissimis organis satis superque
cent, hoc systema ad finem altiorem a n
ra destinatum esse.

§. XIII.

Munus vero hepatis, hisce omnibus
latis, in eo consistit, ut chylum a vena p
rum receptum perfectius organismo assim
eundem ad nutritionem aptum reddat. Hic
inde, sanguini vivo quam maxime affinis,
ipse jam in sanguinem conversus, a vena
eductus, in cordis atrium dextrum effund
Bilis continet partes residuas, mortuas,
subigi nequeunt, ideoque motu retrog
prius per poros biliarios, dein per ductum
paticum removeri, et cum sordibus nuptae
ci debent. [1])

§. XIV.

Non nego, bilem aliquo modo ad di
tionem conferre, eamque sollicitare, ii v

[1]) Reil et Malfatti. l. c.

ex praesentia vesicae felleae necessitatem
s absolutam eruere conantur, huic recepta-
nimium tribuunt; cervi enim, equi ac
acea cystide fellea omnino carent, eo-
ique bilis ex hepate immediate in duode-
ı effunditur. Ergo vesica fellea tanti mo-
iti non est; eo magis, cum et inter homi-
nonnulli inventi essent, quibus haec vesi-
ı defuit, sine in viventibus manifesta nu-
onis laesione. Neque minus processum che-
um, quem in organismo statuerunt Jatro-
mici, et quo chylus accedente bile e ci-
ingestis praecipitetur, in dubium referre
eo; nam in ictero, ubi bilis retinetur, fae-
non chylo sunt impragnatae, uti esset prae
endum, sed potius siccae, albidae, sterco-
anino similes. Non, quia nulla adfuit prae-
atio, sed ob retentionem bilis faeces ta-
evadunt.

§. XV.

Nutritio in animalibus sanis eo perfectius
greditur, quo major est validitas atque in-
tas organorum, assimilationi inservienti-
inprimis hepatis, quo justior quantitas et
itas cibi ingesti. Organon nutritionis cen-
, hepar nempe, in corporibus robustis, be-
utritis, semper validum reperitur, imo in
ectis, ubi nutritio languescit, parvum aut
modo morbose mutatum. Igitur recte con-
ere licet, hepatis magnitudinem ac robur
assimilationis vigore rationis aequalis esse.

Ubi integra fere vita in vegetationis proce
versatur, in embryone scilicet, hepatis m
maxima est. In hominibus et bestiis, ping
dine onustis, ceteroquin sanis, eo magis i
nitur hepatis volumen, quo alacrius et for
procedit nutritio. Sub tranquilla et sede
ria vita nutritio justo rapidius absolvitur, et
poris volumen magis augetur, quoniam i
xu stimulorum aeris, motus etc. corpori
tantum detrahitur materiae organicae. Q
anseres et anates pinguefaciendi angusto
cluduntur loco, ut quiete fruantur, nec
conceditur tantum nutrimenti, quantum a
lorum nutritionem sufficeret, sed pabulun
lis modum excedens intruditur. Hac sub
thodo alendi post tres vel quatuor septi
nas aves toto corpore pingues redduntur,
xime vero hepar volumine augetur. Sunt a
volucres, e. g. alaudae, quae intra parv
temporis spatium, saepius post viginti qu
or horas pinguescunt et marcescunt pro
et motus diversitate.

§. XVI.

Hepati in animalibus pinguefaciendis m
na chyli copia per venam portarum add
tur, quae, si sanum caeteroquin animal
in sanguinem conversa pinguedinem effi
Iecur vero praecipue mole augetur; et p
guedine obtegitur, cum sit organon proxim
in quo chylus, sanguini admixtus vim nutri
tem exercet. Anatome comparata edocti

, animalia plura, in quibus majori alacri- nutritio perficitur, auctam hepatis molem rre. Evidenter hoc in Squalis apparet, ubi ar eximie magnum pinguedine turget, ob acitatem et digestionem validam horum edonum terribilium.

§. XVII.

Functio jecinoris insuper magis innotes- si vim vitalem et organisationem ductus acici vasorumque lymphaticorum consi- s. Ea non primum in assimilatione locum re, facile perspexerit, qui momenta supe- allata examinat, simul qualitates peculia- systematis absorbentis respiciens. Quod organisationem horum vasorum attinet, ea simplex est, tam paucis adminiculis in- cta, ut ipsi auctores, systemati lymphatico ime faventes, mirentur modum, quo re- tio et propagatio fieri possit. Sic *Boer- ve* [1]) dicit: „Unde fit, ut ingens illa chyli mphae copia per fistulam exilem, anfrac- incurvam, pressam, perpendicularem, et e collabentem in homine erecto tam fa- ascendat?" Principia mechanica, quibus posse demonstrare conatur, ad explican- hanc theoriam vix sufficiunt. Etiam struc- et incitabilitas vasorum, quae ex intesti- d glandulas meseraicas perveniunt, talis

---

[1]) *Boerhave.* Instit. med. pag. 84.

est indolis, ut chylum haud assimilare va ant [1]).

Processus, qui chylum nutrientem or nismo homogeneum reddit, tam magnus, g vis et continuus est, ut profecto organis v dis et non exigua actionis vitalis vi indig Hae conditiones in systemate hepatico oc runt, quod, fabrica apta et solida gaudens, l phatica vasa vi vitali longe superat.

§. XVIII.

Valsalva [2]) cadaver dissecuit, ubi lymphatica tam in mesenterio, quam in in tinis tenuibus omnino deficiebant. Docet h observatio satis superque, chylum etiam aliis organis recipi posse; cum autem n adsint, quae illum in sanguinem vehant, o na, nisi venae portarum, ab illis propag humor nutriens necesse est.

§. XIX.

Fabrica systematis lymphatici ita con mata est, ut vasa e duobus finibus origin

---

[1]). „Apparatus organicus, in hunc finem adhibitus, tam plex, et alia, quae hic praesto sunt adminicula, tam ex reperiuntur, ut vix magna inde chyli mutatio exspe possit. Quid pauxillum illud liquidi serosi, in glan chylo adfusi — quid processus vitalis, vi tam parva locorum vigens, ut sensibilitatis et irritabilatatis ves vix relinquat, in assimilando chylo valebunt? Quan haec omnia cedunt illis, quae in portarum venis et he assimilationi prasto sunt! —

Hartmann. Theoria morbi. p. 10

[2]) *Morgagni.* De causis et sedibus morborum. Epi XVII art. b.

m repetant, provenientes scilicet e corpo-
exteriori et interiori superficie. Quum vero
poris peripheria multo majorem proferat su-
ficiem, quam interior tubi alimentarii ca-
s, etiam copia vasorum absorbentium, quae
integumentis communibus originem du-
t, major sit oportet, ea, quae in canali ali-
ıtario occurrit.

§. XX.

Vasa lymphatica pro fabrica sua ea sunt,
e materias quasdam finibus suis recipiant,
lem cum ductu thoracico communicent.
niam vero major copia e peripheria or-
smi exsistit, per eam quoque major ma-
e resorbendae quantitas ingrediatur neces-
st, quam per tractum intestinorum.

§. XXI.

Glandulae inguinales et axillares puncta
centralia, sive, ut ita dicam, ganglia va-
m, e peripheria nascentium, glandulae me-
icae et pulmonum, eorum, quae e cavi-
us internis majoribus originem ducunt.
is arteriis et nervis praeditae, aptae red-
ur, secundum leges vitae animalis mate-
resorptam assimilare.

§. XXII.

Materia resorbenda apparatui organico,
et vasis lymphaticis respondeat, ideoque
lis et iisdem congrua sit. Chylus autem,

dum e nutrimentis extrahitur, crudus es
elaboratione accuratiore indiget, ut organ
adsimilis reddatur. A vasis lymphaticis,
simpliciter conformatis, chylus densior vi
cipi ac perfici potest, ideoque mutatio
qua ad nutritionem idoneus evadit, in or
glanduloso, hepate nempe, debet ex
Quae per vasa lymphatica tum in ex
tum interiori superficie resorbetur, ma
longe alius indolis est, et potissimum in
ribus tenuibus aliisque potentiis, sensibu
manifestis consistere videtur. Ut ipsa st
ram tenuem offerunt vasa absorbentia
etiam eorum contentum facillime assi
debet. Quare tantum tenuissimas materias,
magna opera assimilandas hauriunt, quibu
por animalis, aer athmosphaericus, aqua n
forsan et oxygenium et nonnulla, quae
qualitate sua facile elaborantur corpora,
primis annumerari merentur.

§. XXIII.

Vapores, in stratis musculorum et m
branarum, nec non in cavitatibus majo
exhalati, si organismus integer remaneat,
tinuo auferri debent. In liquorem ser
confluentes, recipiuntur deinde a vasis a
bentibus, et postea in sanguinem ducti pe
ros arteriarum exhalantes nomine transpir
nis aut sudoris e corpore aufugiunt. [1]) U

---

[1]) *Sanctorius.* Medicina statica. 1614.

vel aliud irritamentum excitans actionem fem generatim exagitat, praeprimis etiam rbtionem et exhalationem adauget, unde aestu majori profusiorem sudoris copiam rni videmus.

§. XXIV.

Nil obstat asserto, quod maxima liquo- pars, quo propius aquae simplici affinis per vasa lymphatica resorbeatur. Humor a aquosus, vapori animali, in liquorem ;ulato tam similis est, ut vix necesse videa- organa diversa illornm resorbtioni sub- ere. Valent non tantum lymphatica vasa pro nisatione sua ad resorbendos liquores te- , sed serum ipsum simplex et aquosum, ate florente, in resorbtionem nisum osten- quem in aliis humoribus, partibus densio- ; immixtis nunquam in tanto gradu ob- ımus.

§. XXV.

Oxygenium quoque a vasis lymphaticis e recipi, et per illa praecipue cum orga- i partibus communicari, verisimile videtur. probant hanc opinionem observationes *Morechini* [1]) qui acida, potui admixta ntio immutata invenit. Alia, quae exstant ora, facile in partes constitutivas prima- decomponenda, *κατ' ἐξοχην* systema lym-

---

Salzburg. med. Zeit. 807. N. 62. p. 192.

phaticum aggrediuntur; quoniam vero al
subigi nequeunt, immunia aut parum m
vel excernuntur vel organisationi inser
uti hoc de Mercurio, Sulphure, Rheo, ne
de Rubia tinctorum, ligno Campechiano
que constat.

§. XXVI.

Proinde et potus vulgaris, quo facili
similatur, i. e. quo magis indoli mere
sae ac tenui accedit, a vasis lymphatic
primis resorbeatur necesse est. Ex Ictero
pertum habemus, vasis absorbentibus esse
tutem, brevissimo temporis spatio hum
in universam sanguinis copiam transfer
ita, ut extemplo nonnunquam post anim
thema flavedo in tunica conjunctiva appa
Quae res docet, quam cito in statu no
humores vasorum proprii resorberi possin
mul demonstrans, quomodo passibile sit
potus assumtus tam eximia celeritate per
nam, transpirationem et sudorem excern
Verum ex eo non sequitur, potulenta om
canalem alimentarium ingressa, a vasis
phaticis recipi, nam quo magis indolem
trientem refert potus, quo plures continet
tes, accuratiorem assimilationem exigente
plus exinde venas meseraicas et hepar ag
di debet. Major copia partium alimenti
darum, imprimis potulentorum, quam in
alimentario canali vasa lymphatica resor

.e magna mutatione mox in sanguinem tran-
, chylus autem verus, cujus praeparatio in
stemate hepatico longius temporis spatium
quirit, praeterlapsis duabus, tribus, pluri-
sve horis in sanguine apparei, uti hoc in ani-
libus post pabulationem necatis manifes-
n est.

Caput II.

unctio hepatis a norma recedens.

§. XXVII.

t actio hepatis vitalis et ejusdem organisa-
a norma deflectit. Plerumque jecur, mor-
se affectum in utroque peccat vitio, ita ut
entiae nocivae, actionem vitalem laeden-
simul organisationem offendant et viceversa.
errationes variae sunt pro causarum differen-
. Vis vitalis mutatur vel qualitate vel quanti-
e. Inveniuntur in hepate affectiones morbo-
, tam peculiari modo decurrentes, ut easdem
ummodo ex abnormi actionis vitalis quanti-
e, vel excedente vel imminuta, sufficienter ex-
cari non possis; modus vivendi ipse, aut vita
opria in qualitate sua ita est modificata, ut
ocessum morbosum sistat peculiarem. Fabri-
sive organisatio diverso modo laeditur, vel

universi organismi individui culpa, vel vitio
cali. Frequentissime tamen abnormen fieri v
mus situm, figuram, colorem et substantiam
parenchyma ipsum. Pro variis hisce affecti
bus morbosis, tum organisationis, tnm acti
vitalis etiam functio hepatis propria varie tu
tur. Extra limites dissertationis positum e
omnia proferre, quae post mortem in hepate
tata inventa sunt; hic tantum de mutation
morbosis eatenus sermo erit, quatenus fun
hepatis turbata morborum quorumdam cau
proximam illustret, et quatenus morbi ite
functionem declarent. Ex annalibus medicor
compertum habemus, nil assimilationem ci
et efficacius turbare quam potentias nocivas,
temati hepatico illatas, Concussio, ictus, lap
aut quaecunque laesio mechanica externa, qu
experitur jecur, nutritionem extemplo of
dit. In morbis plurimis, per laesam dig
onem se manifestantibus, prius aegrotan
dolorem in regione hepatis praesenti
Quo magis in ejusmodi passionibus hepar af
tum est, quo tardior assimilatio, eo gravior
aegritudo, eo pejor prognosis. In Ictero, Hep
tide etc. assimilatio plus minusve vitiata est, H
tica hepatica et Ascites hac ex causa fere sem
lethales, Sunt porro alia morborum genera,
abnormi evolutione nata, infra amplius tract
da, in quibus hepar praeprimis affectum
Haec ex vegetatiore morbosa originem suam
petunt, quae per functionem hepatis natural

nplici modo explicari posse censeo. Igitur sin- morborum species, in quibus jecur prae ceris afficitur, nunc exponemus, simul expli- ionem tentabimus, qua ratione mutationes patis producuntur, aut alia mala inferunt.

§. XXVIII.

Rhachitis. In foetu vita vegetativa prae eris viget, cui subordinatur vita animalis. am post partum adhuc vegetatio aliquamdiu aevalet, proles est planta luxurians, somno nutrimento dedita. Sensim vita vegetativa crescit, animalis in dies magis magisque olvitur. Thorax firmior evadit, foramen ova- et ductus Botalli clauduntur, caput vero et domen remanent partes eminentes. *Rhachi-* est *vegetatio praevalens, nimis protracta* ideoque recte morbus evolutionis appellatur, ptimo aetatis mense apparens, ubi vita ve- tativa per dentitionem transit in animalem. stea sponte sanatur, dum processus anima- vegetativum superet. Raro adultos aggre- ur hic morbus, tunc ejusdem naturae, ve- tatio praevalens, iterum reversa. Caput et par, uti in embryone mirum in modum vo- mine aucta, testantur vegetationem abnor- m. Cum vero hepar sit organon assimi- ationis primarium, e quo deinde omnis ve- atio emergit, tunc sequitur, in morbo rha- tico, qui nil aliud est, nisi vegetatio vitia-

---

Malfatti et Reil. l. c.

ta id praecipue morbose affici. Insignis e hoc morbo hepatis moles aucta, quae, signum sit pathognomonicnm, ab auctor et ipso a cl. *Sömmering* [1]) nondum sati stimata est.

Strack [2]) in rhachitico quodam hep dit tam magnum, ut cetera viscera e situ pelleret aut comprimeret. *Van Swiete* hepate tumido Rhachitidem praedixit in tem. Volumen vero augetur, quoniam h est organon assimilationis centrale, quod functione sua magis quam reliqua viscer vegetationem inclinat, faciliusque mate nutrientem substantiae suae assimilare v Plerumque Rhachitis cum eximia vorac juncta est; ex alimentis, nimia quantitate gestis, major chyli copia in sanguinem tra praecipne hepar aggrediens, ejusque volu augens. Haec voracitas non, ut alii volunt eo pendet, quod ob glandulas Mesenterii structas [3]) nullus chylus in sanginem ab neque in vermibus semper aut succo ga co corrupto causam habet, sed effectus vegetationis praevalentis, qua actio vitalis alienatur, ut majorem postulet quantitatem

[1]) *Sömmering.* De morb. vasor. absorbent.

[2]) Acta philos. med. societat. Hassiacae. p. 159.

[3]) Glandulae injectioni potius magis patent, (Sömme et morbi plures ab obtructionibus et infarctibus vulgo titi, dilatationi vasorum et sanguinis in illis accumil ni debentur.

menti ingerendi. Potentiae noxiae, dispo-
onem ad Rhachitidem imprimis inferentes,
t praecipue victus crudus, vilis, aer putri-
, acidum primarum viarum etc. Ex alimen-
tam copiose assumtis magna sed mala lym-
e copia paratur; hepati per venas porta-
ı plus adducitur, quam recipi ac elaborari
est. Hinc parenchyma jecinoris extenditur,
mole augetur; fiunt stagnationes et lympha
ata efficit sanguinem corruptum. Exinde eve-
nt nutritio imperfecta solidorum, et mix-
alienata fluidorum. Musculi post mortem
, flaccidi ruborem cinnabaris exhibentes, os-
tumida, media parte semipellucida, cere-
m molle, hepar praegrande, sanguis aquo-
solutus. Praeterea intumescentia et mol-
s ossium a consensu dependet, inter sy-
na hepaticum et vasorum absorbentium in-
edente. Nam si actio vitalis jecinoris au-
ır, functio ejusdem rapidius absolvitur, sta-
et puincipium dynamicum in systemate
phatico augetur. In Rhachitide, ubi hepa-
actio vitalis et organisatio a statu normali
eximie recedit, etiam vasa lymphatica
u consensuali stimulo fortiori impelluntur,
liquoris resorbent, quam justo deberent,
ibus nutrimentum aufferunt, eadem porosa
mollia reddunt, aliasque deformitates in
unt.

§. XXIX.

Morbus scrofulosus non gradu sed
ra differt a Rhachitide. Est quidem, u
passio universalis totius organismi, sed Rh
tidi opposita; *vita animalis praevalen*
Rhachitis magis aetati foetus propria, Scr
sis aetati infantili. Illa est evolutio reta
haec vero evolutio accelerata, praeci
Scrofulae eam aetatem eminenter affic
quae vitam evolvit animalem, et vegeta
vincit; ea imprimis organa adficientes, u
ta animalis prae ceteris floret. Exinde i
ligitur quare in morbo scrofuloso hepar
grande videamus et expansum, uti in Rh
tide, hepar enim vitae vegetativae, non
animali inservit. Adgreditur Scrofulosis
vasa lymphatica simplicia, sed potius gla
las, ubi in vasis sanguiferis et nervis pr
sus animalis viget. Quare sedem vitae an
lis, scilicet cavum thoracis prae ceteris a
affectiones catharhales, Haemoptysin et
sin producens, aestate et in regionibus
dionalibus frequentior. Ideo Digitalis p
rea et Barytes muriatica cum ceteris Alc
remedia in hoc morbo praebent efficacis
quia materiae plasticae resolutionem pr
vent, vasis lymphaticis eorumque glan
stimulum addunt, nervorum vero et

---

[1]) Malfatti. l. c.

orum reactionem (vitam animalem) deprint [1]).

§. XXX.

Hydrops. Quae de hydrope generatim hic luntur, valent imprimis ad Asciten, ubi he- vel primario vel secundario affectum est, nexum intimum et consensum quam maum cum systemate vasorum absorbentium. nis Ascites ab anomaliis metamorsphoseos gredientis vel a debilitate systematis vaso- originem suam trahit, quo citius vel tar- actio vitalis et organisatio systematis heci offenditur, atque abnormis evadit. Mor-, sive sit idiopathicus, sive symptomatice lium morbum accessus, hisce ex causis sem- derivari potest. Idiopathice exsistit ex laeibus externis, hepati illatis, indurationibus, tructionibus, aliisque vitiis organisationis. nptomatica observatur Ascites post morbos, diu et vehementer systema hepaticum adbant. v. g. post Icterum, febrem intermitem, praecipue quartanam etc. Victus crudus, na humorum jactura, aer humidus et fris, obstructiones et infarctus post diutur- neuroses hunc morbum neque minus inere possunt, turbando et impediendo pro- um vegetationis, qui in hepate et vasis ab-

---

C. *W. Hufeland.* Uiber die Natur, Erkenntnifs und Heilrt der Scrofelkrankheit. Jena. 1795.

C. P. Hartmann. Materia medica dynamica. Vindobon. 1816.

sorbentibus absolvitur. Et Arthritis anomal nec non debilitas universalis, si functionem he putis turbant, eundem gignere valent. Pl rumque hepar in hydopicis post mortem pe magnum reperitur, saepe in parenchymate mo bose mutatum. *Vieussenius* [1]) in hydrop Ascite hepar invenit pondere viginti librarum *Gooch* [2]) vidit alind, hydatidibus obsessum viginti octo libras pendens. Exstant permu ta alia exempla, quae hic omnia enumera supervacaneum esset.

In Rhachitide actio vitalis vasorum abso bentium ob vegetationem praevalentem a gradum altiorem augetur, et resorbtio just rapidius fit; imo in hydrope vires vasorum d biles et infractae sunt, vegetatio languet cu resorbtione, et quae exinde sequuntur, febri hectica, debilitas universalis, vitae finem pro nuntiant. In utroque casu, sive sit praeter mo dum aucta, sive imminuta, actio vitalis in va sis lymphaticis, ob consensum intimum e functiones hepatis turbantur; et viceversa, si illae idiopathice a norma deflectunt, etiam per sympathiam systema resorbens alienatur. In Rhachitide, ubi vegetatio celerius pro greditur, persaepe in Ictero, si ex Hepati tide et causis irritantibus prodit, indolem quasi

---

[1]) *Vieussens.* Traité des matadies inter. II.
Stoll. Ratio med. I. 231.

[2]) *Gooch.* Medical and chirurgical observations.

enicam offert hepar. Tunc Sthenia statim vasa resorbentia propagatur; hae ad ma- em incitationis gradum impulsa phaenome- essentialia producunt. Hydrops ideo sem- asthenicus est, ex debilitate vel directa indirecta proveniens, vim vitalem hepatis simul vasorum lymphaticorum infringens. imilatio in hoc morbo laesa est ac torpida, ar abnorme, viribus privatum, vasa lym- tica languida, inertia sunt. Stagnat sub te- ellulosa vapor animalis, in liquorem alie- is, imminuuntur excretiones, sudores sup- si sunt, exhalatio cutanea nulla. Tumor atis et parenchymatis expansio, cui inRhachi- causa subfuit plus minusve sthenica, in ope effectus est Astheniae universalis vel cae, qua substantia jecinoris modo passi- expanditur atque morbose vitiatur. Quae hydropis natura agunt, theoriae patholo- e, incitationem in vasis exhalantibus exce- em, vel saltem normalem, in vasis vero rbentibus deficientem pro morbi causa ha- , ita quidem, ut major humorum copia rnatur, quam resorberi potest. Ponunt r causam hydropis in Sthenia vel integri- vasorum exhalantium, cum Asthenia re- entium conjuncta. Sed inter systemata scilicet inter vasa exhalantia et resorben- tam arcte cohaerentia, quorum ad se in- n relationes per consensum quam maxi- n determinantur, an suscipere licet in uno

eodemque corpore tantum eorum naturae c crimen? In aegro hydropico, ubi summa p stratio virium adest, aquae cavitates vix e cuatas continuo implent, ubi pulsus reperi tur debilissimi, an licet, sub hac rerum co ditione arteriis exhalantibus incitationem au tam aut normalem tribuere? Aptius vide morbosam hanc secretionem, ultra mod auctam ex Asthenia tum systematis secern tis tum absorbentis derivare, humorem secr tum *profluvium passivum habere*, quod vires vasorum infractas transsudat, et a va lymphaticis non minus debilitatis recipi et pr pagari nequit. Etiam origo hydropum loca um hoc modo explicari potest, ea tamen d ferentia, quod in illis debilitas unum tant locum occupet, neque ab universali Asthen dependeat. Hydrops, qui nonnunquam ind lem sthenicam referre videtur, non veram e hibet Stheniam, sed spuriam, ex Asthenia i directa natam, nec venaesectionibus aut m thodo mere antiphlogistica unquam sanabitu Si vires vasorum absorbentium languent, aquae collectae stagnant; si vapor animal et humores leviores neque legitime assimilan tur, neque excernuntur, tunc in vegetation varias abnormitates oriri neminem latet. Qu minus per vasa lymphatica resorbetur liqu ris in intestinis collecti, eo plus per ramo venarum portarum hepati adducitur, si vena illabentium humorum torrenti vim resistenten

ponere non valent. Igitur motu passivo ad par perductus, chylus corruptus, mole sua cus extendit, vegetationi laesae materiam iebet, hydatides gignit, parenchyma afficit varios deinde hydropis effectus producit.

§. XXXI.

Icterus e systemate hepatico originem duis, vasa resorbentia ob intimum consensum undario afficit. Signa pathognomonica: Asilatio plus minusve laesa, dysorexia, sapor arus, dolor in hypochondriis, color flavus, n solum cutis et albugineae, sed etiam suis, urinae etc, execrementa intestinorum ciea, albida. Natura hujus morbi, sive cauproxima in hepatis actione vitali vitiata, vel sublata functionum harmonia, quae inter ema resorbens et hepaticum adesse debequaerenda est. Quae autem morbum quantitate vel qualitate sua revot, causae remotae, sunt inprimiis: a.) Omquae actionem vitalem hepatis et vason absorbentium nimis irritant, stimulo forecretionem bilis, et illius per vasa resorbnem adaugent, ita, ut antequam bilis chyimmisceri possit, a vasis jam resorbeatur. Potentiae nocivae, quae vim vitalem in e organis vel directe vel indirecte adeo ninuunt, ut debilitatis causa nimia bilis quans motu passivo in sanguinem abeat. c.) Posno omne, quod legitimam inter vasa bili-

fera et resorbentia harmoniam tollit, Icte
gignere valet. Tum per Antagonismum ad
jorem resorbtionem incitantur vasa lympha

Exinde intelligitur divisio Icteri, ab
natura desumta in sthenicum, e. g. a stim
irritantibus, calculis felleis etc, et astheni
qui in febribus epidemicis, nec non in p
aliisque morbis asthenicis occurrit. Idiop
cus dicitur, si directe et primario ex hepat
so evenit, sympathicus post affectiones
tium remotarum v. c. post laesiones cap
vomitum vehementem etc, conspici po
Protopathicum in subjectis videmus antea
nis, deuteropathicus post varias assimilatio
turbas, obstructiones, indurationes, febres
termittentes, neque minus post Hepatitidem
servatur.

Nonnunquam causa mechanica subest,
primis calculi fellei, qui non solum obstruct
ne, sed potius irritatione nocent. In casi
aliis causa mere dynamica, incitationem le
timam abnormem reddens, supponenda e
nam persaepe in ictericis mortuis nulla im
dimenta mechanica detegit sectio anatomi
[1]) Verisimile est, Chylum ex causis quibusd
accedentibus ratione dynamica in hepate
alienari, ut exinde major bilis copia prove
at, unde harmonia tollitur et Icterus nascit
Non quidem absolute requiritur bilis e ve

---

[1]) *Stoll.* Rat med. Val. III. p. 36.

a fellea ad morbi productionem; illa qui-
n ob densitatem et colorem obscuriorem
erum facilius gignet, sed etiam bilem hepa-
um sufficere, demonstrant exempla Icteri-
rum, quibus cystis fellea omnino deest [1]).
culi fellei formantur, dum ex vitio assimi-
onis peculiari sanguis hepati adductus plus
ntinet partium residuarum, quae ob densi-
em et mixtionem alienatam neque resorbe-
neque in bilem comutari possint et crys-
isatione quadam in calculos biliarios tran-
nt. Nonnunquam etiam bilis inspissata pro
culis habita est. Quae in Ictero porro vi-
nus, stercora decolora, uti supra jam dic-
est, effectus sunt resorbtionis nimiae, cum
a lymphatica omnem bilem in se recipiant,
equam justam cum nutrimentis mistionem
e possit.

Exhibent vasa resorbentia, uti venae sangui
e figuram conicam, ita, ut ab externa et inter-
corporis superficie ramis minoribus incipiant,
dum interiora petunt, in vasa dilatantur ma-
. Bilis autem, etsi intestinum duodenum jam
ressa est, in Ictericis a vasis lymphaticis,
incipientibus statim resorbetur, et subinde
guini admiscetur. Quare in tubo alimen-
o, ubi vasa originem ducunt, bilis semper
cit, in sanguine vero abundat. Sanguis hoc
nore secretiones afficit, unde saliva et su-

1) *Richter.* Med. u. chir. Bemerk. S. 54.

dor flavus. Demonstratur his phaenomen
culenter bilis in sanguine praesentia, se
cet in cruore partes bilis remotas con
tivas detexerit Chemia [1]) tamen sangui
morbo regio e vena missus, ejus adspect
flavus non est. Color in cute apparen
gis per vasa lymphatica effici videtur, in
bus bilis, aliis humoribus non tam intime
ta adhuc colorem proprium offert.

Pro varia potestatum morbos crean
indole in Ictero varie mutatur hepatis or
satio. Si morbus ex inflammatione exstitit,
sione externa vel alia quacunque causa
saepius induratio et tumescentia rem
Incitatione nimia nisus plasticus ultra mo
augetur, cohaesio materiae organicae exc
et exinde fiunt obstructiones indissolub
Pertinent ad stimulos perniciosissimos cal
fellei, qui si majores sunt, non tantum f
tionem valde turbant, sed irritatione cont
et organisationem laedunt. Tristes, quae
stea proveniunt, sequelae, affectiones sp
cae, inflammatio, suppuratio, cardialgia
renda, ruptura vesiculae felleae, mortem p
sagiunt. Icterus enim, a calculis felleis,
cardialgia conjunctus inter reliquas variet
atrocissima est. Dolor cardialgicus (m
Hepatalgia dictus) periodice invadens, inc
plerumque post coenam cum praecordio

[1]) *Clarion.* S. Altenburg. med. Annal. 807. Januar.

sione. Oculi flavescunt, urina tingitur fus- Chylus e nutrimentis extractus, per ve- portarum hepar adgressus, excitat illius ctionem, simulque bilem et calculos mo- s. Sequuntur post paucas horas dolores delissimi, vomitus biliosus vehemens, an- as summa, spasmus et febris. Chylo in guinem ingresso redit quies, dolores ces- , aeger vero saepe toto corpore flavus red- r. Quocunque novo paroxysmo color ma- obfuscatur, (*Melasicterus*), tandem omnis orum appetitus disparet, donec aegrotus, ere emaciatus Ascite exspirat. Parenchy- jecinoris non raro mirum in modum affici- modo tumens et quasi inflatum reperitur, lo massam refert densam ac lardaceam. [1])

§. XXXII.

Melaena. Sunt, qui Melaenam et Hae- emesin proprie sic dictam tantum gradu erre putant, ambasque morborum formas unum tantummodo genus referant [2]). Ve- s et recentiorum nonnulli separatim con- rant has aegritudines, quoniam, Melaena m habet causam ac naturam, aliam requi- curam, nec non majus profert periculum,

---

Sandifort. Exerc. acad. L II. cap. 8.

C. J. *Meyer.* Systematisches Handbuch zur Kenntnifs und Heilung der Blutflüfse. Wien. 1804 — 1805. 2 B.

Henke. Specielle Patholog.

quam vomitus cruentus simplex. Forsan
sio magis esset distincta, et ad diagnosi
quo modo conferret, si eadem a causis
peteretur. Equidem itaque Haematemesi
aegritudinem appellem, quae idiopathi
primaria in superiori tractus intestinalis
exsistit, ex causis plerumque externis
mechanicis sive chemicis natam; Mela
vero eum morbum dicam, qui sympathi
secundario e profundis viscerum abdom
um corruptionibus oritur. Aegri, Melae
fecti, constitutionis atrabilariae, semper m
topico vel hepatis vel lienis et Plethora
dominali laborant. Organon, morbose
tum ab arteria coeliaca, ne sanguinem rec
impeditur, hic autem eo vehementius i
terias coronarias irruit, et in ventriculum
sum effunditur. Morbi hepatis impediunt
guinis recursum per venas portarum, qua
mis implentur, et malum exasperant.
riae ventriculi et Mesenterii sanguinem
libere valent effundere, oritur in hisce ar
febris topica, et cruor, per poros exhal
transsudans ventriculo et tubo inferiori a
citur. Ex illis patet, sanguinem non tan
ut vulgo putatur, e vasis brevibus, sed ex
is quoque scaturire posse [1]). Praeterea
guinis fons, ope sectionis in hepate ipso

---

[1]) *J. P. Frank.* De curandis hominum morbis Ep.
p. II.

ntus est. Jecur enim morbosum, nonnun-
am in ductus biliarios et cystidem felleam
nguinem effundit, unde hic per ductum cho-
lochum in duodenum, et motu retrogrado
eo in ventriculum pervenit. [1]).
Quidam ex Melaena iabem haereditariam
noscunt; frequentius dispositio aquiritur moe-
re diuturno, tristitia, animi intensione nimia,
ntinua. Praeterea fluxus haemorhoidalis ano-
lus, febris intermittens, usus immodicus eme-
orum et purgantium huic malo opporttuni-
em praebent. Succus melancholicus vel atra-
arius veterum, qui secundum recentiorum
nnullos bilis est inspissata, nil nisi sanguis
ruptus, coagulatus esse videtur, pro morbi
ectu seu producto magis, quam pro illius
usa habendus. Iacet in hoc malo vegetatio
am maxime, quoniam inter reliqua abdo-
nis viscera praecipue systema hepaticum alie-
tur. Sanguis ejectus, nec non saliva et mu-
s saporem referunt acidum ac nauseosum,
orem putridum; aeger neque cibos retinere,
ilto minns assimilare valet. Accedente pa-
xysmo incedunt lypothymiae, anxietas, sic-
as oris, calor et sitis excedens, urina flam-
ea, nonnunquam gangraena et mors. Si chro-
e progreditur malum, tunc sensim sensim-
e contabescit aegrotus, tandem sub vehe-

) *J. Lieutaud.* Zergliederungskunst. mit hist. nnd krit. Be-
merk. v. Portal, 1782.

mentissimo dolore atrophicus exspirat. Rep riuntur post mortem plura intestinorum vit frequentissime vero indurationes et tumor jecinoris occurrunt.

§. XXXIII.

Tabes. Nonnulli, (imprimis *Monro*) bis nervosae causam in nervis ventriculi posu runt, quia in omni tabe digestio vel citius serius laeditur. Certe, quae hoc malum ferunt, potentiae nocivae v. c. animi path mata deprimentia, prius vitam animalem, eminenter systema nervosum afficiunt, dein per sympathiam intimam et vegetationem va de turbant. *Bartholinus* [1]) in tabidis mort is hepar modo maximum et quadruplo quide ac quinduplo majus solito, modo minimu etiam vidit, quod recentiorum observatione comprobant. Cum autem morbus ex unive sali asthenia proveniat, mutationes abnorme quae in systemate hepatico occurrunt, effe tus sint oportet functionis debilitatae.

Ubi actio vitalis languet, et reactio orga norum imminuta est, chylus, ad nutritione destinatus, neque apte resorberi, neque, resorbtus fuerit, recte elaborari potest. He par inde vel volumine imminuitur, quia ip sum ab arteriis male nutritur, vel ejusde parenchyma per chylum abnormem ratione pa siva expanditur. Debilitate totum organismu

---

[1]) *Bartholinus.* l. c.

ɔupante tum partes solidas tum fluidas im-
ɪrfecte nutriri nemini non notum est. Unde
ɪstea prodit emaciatio, quam, vita animali
ɪ consensum vocata, febris lenta comitat.

§. XXXIV.

Atrophia infantum directe ex assimilatio-
ɪ turbata originem repetit, quae consequen-
ɪ etiam systema hepaticum offendit. Ubi ve-
ɪatio fere omnino silet, in stadio consumtio-
ɪ, summa corporis emaciatio, materiae or-
ɪnicae alienatio, hydrops et lypothymiae mor-
ɪ praecurrunt.

§. XXXV.

Asthma et respiratio difficilis in casibus
ɪltis ab hepatis volumine aucto, diaphragma
ɪsum premente, dependent, quod in homi-
ɪus validis, obesis, saepius videmus. Et *An-*
ɪa pectoris secundum cel. *Brera* (*De an-*
ɪa pectoris) ab nonnunquam hepate praetu-
ɪdo originem ducit.

§. XXXVI.

Hepatitis. Si principii positivi quantitas
ɪ vasis sanguiferis excedit, oritur inflammatio.
ɪpar ob multa, quae continet vasa saepius hoc
ɪalo vel primario vel secundario afficitur. Ra-
ɪne causarum divisio Hepatitidis in idiopathi-
ɪm, v. c. a laesione externa, calculo, animi
ɪthemathe natam, et in sympathicam e. g.
ɪst affectiones capitis graviores, pulmonum in-

ıammationem paecipne est consideranda, pathica ex consensu derivatur, qui valet Encephalon et plexum solarem s. cere abdominale. In quacunque jecinoris inf matione transitus chyli in sanguinem ali tus, et assimilatio abnormis sit, necesse Prodeunt extemplo symptomata, quae abnormitatem manifestant, dolor et tensi hypochondriis, alvus tarda aut obstructa, c oculorum flavus, siccitas oris, sapor am nausea, vomitus etc. Propter majorem in pate incitationem secretio et resorbtio vel to rapidius fit, vel si dirius procedit mal omnino languet.

§. XXXVII.

Phtisis hepatica nonnunquam Hepa dis sequela observatur, si illa in suppura nem transiit, cum febre lenta, hectica. Ph nomena eadem, quae in tabe alia, ea tan differentia, quod vegetatio multo magis datur.

Praeterea hepar in multis aliis mor v. c. in Scorbuto, febre intermittente, for et in Diabete mellito non raro morbose tatur; verum in quocunque casu malum effectus vegetationis turbatae, quae, si diu persistit, viscera nutritionis corrumpit.

itae et studiorum ratio auctoris, e decreto gratiosae facultatis medicae adjecta.

go *Carolus Ignatius Lorinser*, die XXIV. nsis Julii, anno MDCCLXXXXIV, patri timo, *Ignatio*, e matre dilectissima, *Maria* *ıgdalena*, *Nimonae Bohemorum* natus sum. antum debeam parentibus illis carissimis, ıper pia mente venerandis, qui per lonn annorum seriem me bonis moribus litteıue indefessa diligentia instituendum curaıt, nunquam in animo meo oblitterabitur.

Postquam Gymnasii classes per sex anfrequentaveram, in Universitate antiquissiPragensi ad studia philosophica incubui. ıo MDCCCXIV patriae valedicens, hanc am Universitatem adii, a Magnifico illius poris Rectore, clr. *Solger*, numero civin academicorum adscriptus, ad scientias ırales, imprimis vero ad artem saluberrin animum adpuli.

Encyclopaediam universae Physicae a ce*Link* audivi, *Zoologiae* cel. *Lichtenstein*, *anices* cel. *Hayne*, *Mineralogiae*, cel. *ifs* magistros habui. *Chemiam experimen-*

talem apud claris. *Hermbstaedt* frequen[illegible] et, *Physicis* praelectionibus, quas illustris [illegible] *man* habet, per plura semestria interfui. [illegible] *cyclopaediam et Methodologiam in uni*[illegible] *sam artem medicam* ab illustris. *Rudo*[illegible] audivi; *Osteologiam* et *Syndesmologiam* docuit illustriss. *Knape*, *Anthropotomiae* [illegible] *liquae* nec non *Zootomiae* illustris. *Ru*[illegible] *phi* praeceptore studui. Moderantibus iis[illegible] viris, de Anatomia summe meritis, in di[illegible] candis cadaveribus per hiemem cultrum [illegible] tomicum exercui. In *Physiologia* illust[illegible] *Rudolphi* et celeb *Osann*, in *Patholo*[illegible] clariss. Fr. *Hufeland* me erudiverunt. Po[illegible] praelectionibus celeb. *Osann*, *Materiam me*[illegible] *cam* tradentis, et illis experient. *Rust* [illegible] *Chirurgia* intereram. In *Semiotice* et *T*[illegible] *rapia generali* ab illustriss. C. G. *Hufela*[illegible] edoctus sum, *Therapiam specialem* ab eod[illegible] illustriss. viro, nec non ab illustriss. *Bere*[illegible] audivi. Insuper praelectionibus perillust. *G*[illegible] *fe de morbis ossium* adfui, *cursum operat*[illegible] *num chirurgicarum* apud experientiss. *M*[illegible] *sinna* absolvi, in *Akologia* experientiss. *Be*[illegible] *stein* praeceptorem habui. Postremo *clinic*[illegible] *Universitatis* regium, cui illustriss. *Berends* p[illegible] est, adii, et *exercitationibus clinicis in P*[illegible] *clinico regio*, duce perillustri C. G. *Hufel*[illegible] interfui. Denique et *clinico chirurgico o*[illegible] *thalmico* in nosodochio caritatis curae [illegible] perientiss. *Rust* demandato operam dedi [illegible]

rrime praeiectiones clariss. *Wolfart de agnetismo*, ejusque institutum clinicum frequentavi. Alia collegia publica varii argumenti, quibus intereram, hic enumerare enum esse videtur. Omnibus hisce praeceptoribus gratias ago quam maximas, quorum in me merita nunquam non memori ac gratissima mente prosequi, meum esse video semperque putabo.

Errata typi.

P. 9. s. 16 loco: *planeeta est vegtiva*
lege: *plane est vegetativa.*
— 43. — 16 loco: *ab nonnunquam hepate*
lege: *nonnunquam ab hepate.*

THESES.

I. Hepar est maxima totius organismi gland

II. Idem est organon nutritionis centrale.

III. Hydrops semper asthenicus.

IV. Morbus scrofulosus a Rhachitide non gr
sed natura differt.

V. Aqua frigida remediis efficacissimis adnu
randa est.

VI. Sanguis est fons vitae primus.